

07.09.2015

Kj/3

§ 834

Lausunto eduskunnan oikeusasiamiehelle ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyydestä

HEL 2015-005749 T 03 01 02

EOA Dnro 1899/2/15 ja 1930/4/15

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa eduskunnan oikeusasiamiehelle ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyydestä seuraavan lausunnon:

Kaupunginhallitus viittaa Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnan selvitykseen ja toteaa, että Helsingissä ennakkoäänestyspaikkoja ja vaalipäivän äänestyspaikkoja valittaessa on kiinnitetty erityistä huomiota kyseisten paikkojen esteettömyyteen ja otettu huomioon kaikki selvityksessä mainitut seikat. Mikäli edellä mainitusta huolimatta puutteita esteettömyyden suhteen on ollut, ne pyritään korjaamaan seuraaviin vaaleihin.

Selvitys

Keskusvaalilautakunta toteaa selvityksensä seuraavaa:

Helsingissä on ennakkoäänestyspaikkoja ja vaalipäivän äänestyspaikkoja valittaessa kiinnitetty huomiota kyseisten paikkojen esteettömyyteen. Helsingissä oli vuoden 2015 eduskuntavaaleissa 35 ennakkoäänestyspaikkaa ja 163 vaalipäivän äänestyspaikkaa. Ennakkoäänestyspaikat on pyritty sijoittamaan sellaisiin paikkoihin, joissa ihmiset muutoinkin luontevasti liikkuvat. Tämän lisäksi on pyritty huomioimaan paikkojen sijoittelu koko kaupungin alueella, jotta ennakkoäänestyspaikkojen verkostosta tulee riittävän kattava ja eri äänestäjäryhmiä tasapuolisesti kohteleva. Huomiota on kiinnitetty myös paikkojen pysyvyyteen vaaleista toiseen, jotta äänestäjät löytävät ennakkoäänestyspaikat helposti. Vaalisalaisuuden ja vaalirauhan säilyttäminen on huomioitu tiloja valittaessa.

Keskusvaalilautakunta on huolehtinut siitä, että ennakkoäänestyspaikat ovat esteettömiä ja mahdollisimman hyvin äänestäjien saavutettavissa. On kiinnitetty erityistä huomiota liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten mahdollisuuteen äänestää ennakkoäänestyspaikoissa.

Helsingissä oli vuoden 2015 eduskuntavaaleissa 35 ennakkoäänestyspaikkaa. Näistä 19 oli kaupungin omia ennakkoäänestyspaikkoja ja 16 Itella Oyj:n toimipistettä. Ennakkoäänestyspaikat on pyritty järjestämään paikkoihin, joissa

äänestäjät muutoinkin liikkuvat. Ennakkoäänestyspaikat ovat paikoissa, joissa on muutakin toimintaa, paikan varsinaista toimintaa (kirjasto, nuorisotalo, postin toimipisteen toimintaa).

Kruununhaan posti on toiminut ennakkoäänestyspaikkana jo kymmenien vuosien ajan. Kruununhaan postin osalta on erikseen ilmoitettu kuulutuksissa ja ilmoituksissa, ettei se ole esteetön. Paikka on pidetty ennakkoäänestyspaikkana, koska lähialueen asukkaat ovat käyttäneet äänestyspaikkaa vilkkaasti ja jotta ennakkoäänestyspaikkojen sijainti olisi mahdollisimman pysyvä, jotta edistettäisiin äänestäjien tietämistä paikkojen sijainnista. Alueen asukkaat ovat tietoisia paikasta ja portaista ovelta. Lähimmät esteettömät ennakkoäänestyspaikat sijaitsevat kaupungintalolla, Hakaniemessä ja pääpostissa. Ennakkoäänestyspaikoista tulee keskusvaalilautakunnan toimistoon palautetta, joka pyritään mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon jatkossa paikkoja valittaessa. Tämän paikan osalta palautetta ei ole viime aikoina tullut. Eduskuntavaalien jälkeen on tullut tietoon, että Posti karsii toimipisteverkostoaan ja Kruununhaan posti on mainittu tässä lakkautettavien toimipisteiden joukossa, eikä se näin ollen tule jatkossa toimimaan ennakkoäänestyspaikkana.

Pihlajamäen nuorisotalon pihalla on tilaa pysäköintiin ja tarvittaessa ajoneuvon saa pysäköityä lähelle ovea. Nuorisotalossa järjestetään muutakin kuin nuorisotalon toimintaa, jolloin myös liikuntaesteiset ovat käyttäneet tilaa, tilaan on tultu rollaattoria ja pyörätuolia käyttäen. Myös ennakkoäänestyksessä on käynyt henkilöitä pyörätuolia tai muita apuvälineitä käyttäen, eikä heiltä ole tullut palautetta kulkuvaikeuksista. Myöskään keskusvaalilautakunnan tietoon ei ole tullut ilmoituksia kulkuvaikeuksista tilaan. Ennakkoäänestystoimitsijat on ohjeistettu avustamaan äänestäjiä myös äänestystilaan kulun osalta, tarvittaessa myös rakennuksen ulkopuolelta.

Vaalisalaisuuden toteutumisen osalta keskusvaalilautakunta toteaa, että oikeusministeriön vaaliohjeen mukaan pyörätuolia käyttäviä varten tulee äänestys- ja ennakkoäänestyspaikoissa olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoituslusta varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa. Lisäksi eduskunnan oikeusasiamies on kantelun johdosta antamassaan ratkaisussa 6.5.2004 todennut, että kaupungin keskusvaalilautakunnan olisi tullut huolehtia, että ennakkoäänestyspaikka olisi ollut asianmukaisesti varustettu pyörätuolia käyttävää henkilöä varten. Ratkaisussa todettiin, että liikuntarajoitteisten vaalisalaisuuden varmistaminen esimerkiksi soveltuvilla kirjoituslustoilla tai näkösuojalla on perustuslain 6 §:ssä turvattu yhdenvertaisen kohtelun sekä perustuslain 14 §:ssä

tarkoitettun osallistumisoikeuden aineellista turvaamista. Keskusvaalilautakunta on toimittanut kaikille Helsingin äänestys- ja ennakkoäänestyspaikoille irralliset, tukevat kirjoitusaluslat, joihin on asennettu kiinteästi näkösuojat. Tämä järjestely on vastaava kuin oikeusministeriön ohjeessa (Vaaliohje 4. sivu 16) olevassa kuvassa on. Lisäksi kaikkiin äänestyskoppeihin on toimitettu suurennuslasit ja kaikilla Helsingin ennakkoäänestyspaikoilla oli esillä kaikkien vaalipiirien ehdokaslistojen yhdistelmät.

Keskusvaalilautakunta on ohjeistanut vaalilain 17 §:ssä mainitut vaalitoimitsijat huolehtimaan, että ennakkoäänestyksessä toteutuu vaalisalaisuus ja säilyy vaalirauha. Vaalitoimitsijat on ohjeistettu erityisesti huolehtimaan, että vaalikoppiin tai äänestyksen tapahtuessa vaalikopin ulkopuolella kirjoitusaluslat ja näkösuojan takana kukaan ei voi nähdä äänestystä. Myös Pihlajamäen nuorisotalon ja kaupungintalon ennakkoäänestyspaikoissa on huolehdittu edellä mainituin tavoin vaalisalaisuuden toteutumisesta. Äänestystapahtuman yhteydessä ei kukaan saa (äänestäjän pyytämää vaaliavustajaa lukuun ottamatta) olla niin lähellä äänestäjää, että on riski vaalisalaisuuden rikkoutumisesta.

Äänestys- ja ennakkoäänestyspaikat on pyritty valitsemaan siten, että tila on sellainen, jossa vaalisalaisuus ja -rauha säilyvät. Tilan tulee olla riittävän tilava, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti. Mikäli ennakkoäänestystila on sijoitettu sellaiseen tilaan, jossa on myös muuta toimintaa, on huolehdittu siitä, että muu toiminta ei mitenkään häiritse äänestystä. On pyritty varaamaan oma huone tai vastaava tila, joka selvästi erotetaan omaksi tilaksi äänestystä varten. Ennakkoäänestykseen käytettävän tilan koko vaihtelee, Pihlajamäen nuorisotalolla parhaiten äänestyspaikaksi käytettävissä oleva tila on melko pieni mutta ongelmia äänestyksen osalta niin vaalisalaisuuden kuin -rauhankaan osalta ei ole ollut. Ennakkoäänestyspaikoissa on ennakkoäänestysaikana myös muuta, paikan varsinaista toimintaa eikä muita ilmoituksia ja opasteita ole aina mahdollista poistaa vaalien ajaksi. Vaalien opasteita on kuitenkin pyritty sijoittamaan ja tarvittaessa lisäämään vaalien aikana äänestämisen helpottamiseksi ja ennakkoäänestyspaikan löytämiseksi.

Yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja määrättäessä on kiinnitetty huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- on huolehdittu siitä, että yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja on kaupungissa riittävästi suhteessa kaupungin äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon äänestäminen olisi äänestäjälle mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää,
- on huolehdittu siitä, että ennakkoäänestyspaikat on sijoitettu sellaisiin

paikkoihin, joihin äänestäjien on helppo tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Paikat on pyritty sijoittamaan paikkoihin, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan,

- on huolehdittu siitä, että ennakoäänestyspaikka on aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdollisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät tulevat sinne mielellään,
- on kiinnitetty erityistä huomiota liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten ennakoäänestysmahdollisuuksiin,
- on mahdollisuuksien mukaan pyritty varaamaan vammaisten käyttämille kulkuvälineille pysäköintitilaa ennakoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestetty heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella,
- on pyritty varmistamaan, että kulku onnistuu myös rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan,
- on varattu pyörätuolia käyttäviä varten oikeusministeriön ohjeiden mukainen irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden näkemättä täyttää äänestyslippunsa,
- on pyritty varmistamaan, että ennakoäänestyspaikka on sekä tiloiltaan että sijainniltaan sovitettava tarkoitukseensa myös järjestyksenpidon kannalta,
- on pyritty huolehtimaan siitä, että vaalirauha ja -salaisuus säilyy ennakoäänestyksessä,
- on pyritty varmistamaan, että ennakoäänestystila on riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten,
- on pyritty varmistamaan, että tilaan voidaan sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja otetaan äänestys vastaan,
- on pyritty varmistamaan, että tila on siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoa syntyy mahdollisimman vähän,
- on pyritty pitämään ennakoäänestyspaikat mahdollisimman samoina vaaleista toiseen, jotta äänestäjät tietäisivät missä äänestyspaikka on,
- on koulutettu vaalitoimitsijat opastamaan, avustamaan ja kiinnittämään erityistä huomiota liikuntarajoitteisten äänestäjien auttamiseen,
- on sijoitettu opasteita ennakoäänestyspaikoille mm. rakennuksen oveen, sisäpuolelle ja läheisyyteen. Lisäksi on asetettu opasteita sopiviin paikkoihin ennakoäänestyspaikan ympäristössä,
- on ohjeistettu vaalitoimitsijat laittamaan kaikkien saataville ja nähtäväksi Helsingin ja muiden vaalipiirien ehdokaslistojen yhdistelmät, esimerkiksi erilliselle pöydälle,
- on tiedotettu kaupungin alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista sekä tilojen mahdollisista kulkuesteistä.

07.09.2015

Kj/3

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Timo Linden, vs. apulaiskaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Eduskunnan oikeusasiamiehen
kanslia

Otteen liitteet

Esitysteksti

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Eduskunnan oikeusasiamiehen selvitys- ja lausuntopyyntö

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiesten 14.4.2015 suorittamassa ennalta ilmoittamattomassa tarkastuksessa havaittiin tarkastuspöytäkirjassa todettuja puutteita niin esteettömyyden kuin vaalisalaisuuden toteutumisessa Helsingin Kruununhaan postin ja Pihlajamäen nuorisotalon ennakoäänestyspaikoissa. Tämän vuoksi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestaan eduskunnan oikeusasiamies otti tutkittavakseen miten äänestyspaikkojen esteettömyyden ja vaalisalaisuuden turvaaminen on toteutettu Helsingin kaupungissa.

Myös äänestäjän kantelukirjoituksen mukaan kaupungintalon ja Itäkeskuksen postin ennakoäänestyspaikoissa oli kirjoituksessa todettuja puutteita.

Oikeusasiamies on pyytänyt asiasta lausuntoa 30.6.2015 mennessä. Lausunnon antamiselle varattua aikaa on pidennetty 15.9.2015 asti.

Havainnot tarkastuspöytäkirjassa

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

07.09.2015

Kj/3

Kruununhaan posti

Kruununhaan posti on kivijalkaliike, johon on kaksi korkeaa porrasta. Pyörätuolia käyttävän henkilön on mahdotonta päästä omatoimisesti tiloihin äänestämään. Postin takaovi on varustettu luiskalla, mutta se on tarkoitettu vain rullakoita varten ja luiskan kulma on niin jyrkkä (45 astetta), ettei sen avulla ollut mahdollista päästä tiloihin pyörätuolilla.

Pihlajamäen nuorisotalo

Pihlajamäen nuorisotalon välittömässä läheisyydessä ei ollut varattua invapysäköintitilaa mutta talon pihalla oli tilaa pysäköintiin. Opasteet olivat vähän epäselvät ja ulko-ovessa oli muita julisteita, minkä vuoksi ennakkoäänestyksen tiedotusjuliste ei erottunut selkeästi. Ulko-oven edessä oli kapea tasanne, johon oli noin kuuden senttimetrin kynnyks. Ulko-ovelle oli noin seitsemän senttimetriä korkea kynnyks. Lisäksi ulko-ovi oli raskas avata. Tuulikaappi oli ahdas ja sen matto oli hankala pyörätuolia käyttävälle. Myös kynnyks vaalitalaan oli yli kaksi senttimetriä korkea. Edellä mainitut esteet estävät useiden pyörätuolia ja muita apuvälineitä käyttävien pääsyn tiloihin. Aulatilassa oli vaalitoimitsija avustamassa ja opastamassa äänestäjää erilliseen huoneeseen, jossa äänestys tapahtui. Avustaja kertoi, että apua tarvitsevia äänestäjiä avustetaan äänestyspaikkaan pääsemisessä. Pyörätuolia käyttävälle äänestäjälle tarjottiin keskusvaalilautakunnan toimittava syliin asetettava kirjoitusalue, jossa oli kiinteä näkösuoja. Näkösuoja oli kuitenkin niin matala, että seisovalla henkilöllä oli näköyhteys äänestystapahtumaan. Pyörätuolia käyttäville oli äänestystilassa tehty erityisjärjestelyjä siirtämällä äänestyskoppia ja tekemällä tilaa äänestämistä varten.

Toimenpiteet

Koska jokaisen tarkastetun kaupungin ennakkoäänestyspaikoissa näytti olleen niin esteettömyyden kuin vaalisalaisuuden toteuttamisessa puutteita päätti oikeusasiamies selvittää omana aloitteenaan toteutetut vaalijärjestelyt.

Kantelu

Pyörätuolissa olevan äänestäjän äänestäessä kaupungintalolla, oli virkailija ehdottanut äänestämään suojaamattomalla pöydän kulmalla kaikkien tuijottaessa. Äänestäjä ei tähän suostunut vaan meni äänestyskoppiin, jossa vaalilistat oli teipattuna kopin yläosan reunaan kiinni. Normaalilla näöllä pyörätuolissa istuen ei mitenkään meinannut näkyä ehdokkaan numero. Aivan samanlaista äänestys ennakkoon on ollut Itäkeskuksen postissakin.

07.09.2015

Kj/3

Esittelijän kannanotto

Esittelijä toteaa, että Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta on antanut asiasta selvityksen, jossa todetaan mitä seikkoja ennakoäänestys- ja varsinaisen vaalipäivän äänestyspaikkoja valittaessa on otettu huomioon. Erityistä huomiota on kiinnitetty huomiota paikkojen esteettömyyteen. Liikuntavammaisten ja muiden liikuntaesteisten mahdollisuuteen äänestää oman alueensa äänestyspaikassa tai ennakoäänestyspaikassa on kiinnitetty huomiota.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Timo Linden, vs. apulaiskaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

Otteet

Ote

Eduskunnan oikeusasiamiehen
kanslia

Otteen liitteet

Esitysteksti